

Kaari Tyttö

TYTTÖ
JA NAUHURI

WSOY

Maarit Tyrkkö

TYTTÖ
JA NAUHURI

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Teosta ja toimittaja-arkiston järjestämistä ovat tukeneet Suomen tietokirjailijat ry, Taiteen keskustoimikunta ja WSOY:n kirjallisuussäätiö.

Presidentti Urho Kekkosen kirjeiden ja korttien julkaisulupa on saatu Urho Kaleva Kekkosen perikunnalta.

Kuvat ja piirroksat: Maarit Huovisen arkisto sekä Rikhard Sotamaan arkisto, Orimattila, ellei toisin mainita.

Tämän teoksen kuvia ei saa julkaista ilman kuvaajan tai arkiston omistajan lupaa.

Toimitus: Vuokko Hosia
Graafinen suunnittelu: Martti Ruokonen
Kuvatoimitus: Laura Arvela

© MAARIT HUOVINEN JA WSOY 2014

ISBN 978-951-0-40253-5

PAINETTU EU:SSA

Sisällys

II	Lukijalle
14	Minun tieni: sittenkin toimittajaksi
52	Rohkeus ja sitkeys palkitaan
91	Toimittajan päiväkirja alkaa, kesäloma yllättää
124	Syksy valmistaa tietä, jäniksenä junassa
150	Vakituiseksi toimittajaksi <i>Suomen Kuvalehteen</i>
184	Kohtalokas haastattelu ja Jugoslavian-matka
213	Hajahuomioita, taitavasti kynällä ja siveltimellä
242	Iloista kyytiä, nauhuri mukana Porojärvelle
283	Kesä 1975, läheisyyttä ja luottamusta
322	Mahtimiehiä Suomessa, ETYK ja UK:n syntymäpäivät
352	»Mitä Maarit kirjoittaa?»
385	Miten paljon uskaltaa rakastaa
388	Henkilöhakemisto
	Kuvaliite

OMISTAN TÄMÄN TEOKSEN kaikille toimittajakollegoilleni, edesmenneille, oleville ja tuleville sekä juttuihin haastatelluille ja lukijoille. Samoin ystävilleni, jotka ovat kuulleet tarinan sirpaleita ja saaneet kiinni punaisesta langasta.

Ennen muuta olen kirjoittanut ja koonnut tekstit Johannekselle, Juulialle, Arolle, Ellalle, Juholle, Reginalle, Saaralle ja Aleksanterille, joiden kaikkien elämää olen saanut seurata heidän syntymästään lähtien.

Toivon, että kirja auttaa ymmärtämään toimittajan kiehtovaa elämää ja sitä, miksi kirjoittamisesta ja toimittamisesta tuli minulle intohimo ja rakkaus, työ ja harrastus, koko elämä. Lopuksi toivon, että oivallatte, miten kaikki vain tapahtui.

*Tunnusta tosiasiat,
se päivä jossa elät.
Tunnusta hyvät ja huonot puolesi.
Elä nykyisyydessä.*

TIMO KYLMÄLÄ*

* Timo Kylmälä oli Ahlströmin *Me kaikki* -henkilökuntalehden päätoimittaja ja kirjoitti vakituisena avustajana *Suomen Kuvalehteen*. Hän pyysi minut lehteensä toimitussihteeriksi 1973. Pyrin silloin elämään hänen ohjeitensa mukaan. Tässä kirjassa palaan noihin aikoihin ja elän ne uudelleen.

Lukijalle

Tyttö ja nauhuri alkaa vuodesta 1972, jolloin julkaistiin ensimmäinen juttuni *Suomen Kuvalehdessä*. Olin silloin vakituisesa työssä PR-emäntänä Wihuri-Yhtymän Kaivotalon Palvelupisteessä. Kun tukku-liike Wihuri-Yhtymä Oy Aarnio etsi tiedotussihteeriä, minut valittiin tehtävään ja muutin Tampereelle. Tein henkilökuntalehteä ja perustin asiakaslehden. Olin lehtien ainoa työntekijä. Kirjoitteluni *Suomen Kuvalehteen* jatkui Tampereelta ja nimeni painettiin vakituisten avustajien luetteloon. Lokakuussa 1973 palasin Helsinkiin A. Ahlströmin henkilökuntalehden toimitussihteeriksi päätoimittaja Timo Kylmä-län houkuttelemana. Sain nelipäiväisen työviikon ja enemmän aikaa keskittyä *Suomen Kuvalehden* juttuihin. Reilun vuoden kuluttua oma työni *Suomen Kuvalehdessä* vei kuitenkin voiton, ja joulukuun alussa 1974 minusta tuli lehden vakituinen toimittaja.

Olen säilyttänyt lähes kaikki vanhat haastattelunauhani ja pitänyt toimittajanpäiväkirjaa kesästä 1974 lähtien. Vuosien mittaan ja työ-tehtävieni vaihtuessa päiväkirjani muuttuivat puhelinpäiväkirjoiksi, joihin merkitsin tärkeimmät puhelinkeskustelut. Päiväkirjojani olen säilyttänyt pankkilokerossa, poissa käsistä ja poissa mielestä, kunnes kymmenen vuotta sitten otin ensimmäisen mukaani maalle ja ryhdyin lukemaan ja purkamaan sitä. Työ jäi kesken, sillä äitini sairastui ja kes-kityin hoitamaan häntä. Samalla muuttui aiheeni: paneuduin muisti-sairauksiin toimittajana, tietokirjailijana ja omaisena. Noina vuosina saatoin kuitenkin unta houkutellessani kirjoittaa tätä kirjaa mielessäni.

Kesän 2011 putkiremontti asuintalossani pakotti käymään läpi laa-tikoita, kaappeja ja kellarikomeron. Painettujen juttujen lisäksi olin

säilyttänyt monia toimittamieni kirjojen käsikirjoituksia ja niihin liittyviä haastattelunauhoja. Löysin myös presidentti Urho Kekkonen minulle lähettämää materiaalia. Kun tutkin arkistoani ja kuuntelin nauhoja, tapahtumat alkoivat elää ja muistot palasivat.

Olen syntynyt joulukuun lopulla 1947, joten alkuvuodesta 1972 olin juuri täyttänyt 24 vuotta. Olin vapaa, nuori, innokas, itsevarma ja kunnianhimoinen. Tunsin, että kaikki oli mahdollista, en pelännyt epäonnistumisia enkä elämää. Halusin oppia ja tulla hyväksi toimittajaksi. Toimittajan geenit olen saanut äidiltäni Marjatta Tyrköltä (s. Tulenheimo) ja isältäni Jukka Tyrköltä, jotka molemmat olivat toimittajia, isäni myös kirjojen tekijä. Asuimme ensimmäiset elinvuoteni Valkeakoskella. Kun olin kaksivuotias, vanhempani erosivat ja muutin Kangasalle mummini Eva Tulenheimon (s. Heman) hoiviin. Hän oli valmistunut lääkäriksi ja piti tuolloin vastaanottoa kotona. Helsinkiin muutin äitini luokse, kun tulin kouluikään. Olen vahvojen naisten kasvattama. Yhteydenpito isäni kanssa alkoi uudelleen saavuttaessani murrosiän.

Nuorena toimittajana olin etuoikeutettu, sillä *Suomen Kuvalehden* haastateltavat kuuluivat ns. ykkösluokkaan. He olivat kaikki jotakin ja heillä oli kiinnostavaa sanottavaa. Jännittävintä toimittajanurallani olivat alkuvuodet, joista tässä kerron. Niihin mahtui monia kokemuksia, joista voi sanoa »ensimmäinen juttuni, ensimmäinen juttumatkani, ensimmäinen kansijuttuni».

Tyttö ja nauhuri on kertomus reippaasta, aloittelevasta toimittajasta, jolle maailma avautui. Ilman ensiaskelia ei olisi seuraaviakaan. Toimittajan työn kautta tempauduin vähitellen johonkin suurempaan, jota en tuolloin vielä osannut aavistaa. Apuna olivat sattuma ja onni, nuoruus ja uteliaisuus. Olosuhteet olivat puolellani: minua tarvittiin! Kirja kertoo toimittaja Maarit Tyrköstä, ja kaikki siinä kerrotut jutut on kirjoittanut tämä samainen toimittaja, nykyinen Maarit Huovinen.

Koska aina on pantava piste johonkin, olen pannut sen tässä kirjassa vuoden 1975 loppuun. Siihen päättyy myös ensimmäinen toimittajanpäiväkirjani. Tunnen, että viimeistään silloin ase-

mani toimittajana muuttui. *Suomen Kuvalehden* toimituksesta saamani virkavapaus Tauno V. Mäen muistelmien haamukirjoittajaksi – ensimmäinen kirja sai nimekseen *Iloista kyytiä päämiehen mukana kairassa ja tunturissa* – oli jo vetäissyt minut uudenlaisiin tehtäviin, ja suunta jatkui. Perustimme presidentti Urho Kekkosen kanssa yhteisen arkiston, johon hän ryhtyi lähettämään omaa materiaaliaan toivoen, että se joskus julkaistaisiin. Vasta myöhemmin olen käsittänyt, mitä vuosi 1975 merkitsi elämässäni. Kesällä ystävystyin presidentin kanssa, yhteistyömme vahvistui ja meistä tuli kaikin tavoin läheisiä. Vähitellen minulle kertyi tärkeitä tehtäviä ja minusta kasvoi tulevana vuosina hänen uskollinen ystävänsä ja toimittajansa.

Jos tämän kirjan nimellä *Tyttö ja nauhuri* olisi alaotsikko, se voisi kuulua: rohkeasti eteenpäin!

Kiitokset kirjan sisällöstä kuuluvat ennen muuta äänille nauhoilani ja *Suomen Kuvalehden* ennakkoluulottomille esimiehille. Kiitokset kirjan syntymisestä kuuluvat kannustaville ystävilleni sekä erityisesti Helenalle, Riitalle, Ullalle, Pekalle, Pentille, Pertille, Leenalle, Jonille, Vuokolle, Martille, Lauralle ja Jussille. Kiitos teille kaikille!

Joutsan Marjotaipaleessa kesällä 2014

Maarit Tyrkkö (nyk. Huovinen), toimittaja, tietokirjailija

Minun tieni: sittenkin toimittajaksi

Kävin Helsingissä Karjalan Yhteiskoulua, joka oli kotiani lähinnä. Asuimme Ruskeasuolla Maskunttiellä. Oppikoulun viidennellä haaveilin näyttelijän urasta. Pidin esiintymisestä ja olin tehnyt pari kii-tettyä roolia koulun juhlissa. Olisin saanut lopettaa koulun siihen, jos olisin halunnut. Pian kuitenkin selvisi, että olin liian nuori edes pyr-kiäkseni Teatterikouluun.

Ensimmäiset juttuni kirjoitin 1960-luvulla koulutoverieni Marjatan ja Matin äidin Mirja Veitonmäen lehteen. Sen nimi oli *Maatalo-usnainen* (myöhemmin *Koti*), ja minulla oli pitkään lehdessä oma nuorten palsta. Olin innokas tekemään käsilläni kaikenlaista, ja pals-tallani neuvoin sanoin ja piirroksin, miten esimerkiksi ommellaan oma maskotti tai tehdään emalikoruja. Lisäksi harrastin öljyväri-maalausta.

Kirjoitettuani ylioppilaaksi 1966 pyrin kunnianhimoisesti Ate-neumin taidekouluun. Onneksi en päässyt, vaikka ystäväni kanssa teimme kesken karsintojen strategisen liikkeen ja graafisen osas-ton sijasta pyrimme metallitaiteen osastolle. Teimme näin siksi, että sinne oli paljon helpompi päästä, siis suuremmat mahdollisuudet tulla valituksi ja aloittaa opinnot. Muistona tuolta ajalta on ensim-mäinen kuparityöni: tehtävänä oli pakottaa kuparilevystä löylykauha saunaan. Omani onnistui niin hyvin, että se on edelleen jatkuvassa käytössä. Onni onnettomassa yrityksessä oli se, että kauhasta tuli sat-tumalta munuaisen muotoinen, joten vesi lensi siitä kiukaalle kau-niissa kaaressa, juuri sopivasti löylykivet kastellen.

Äitini Marjatta Tyrkkö ei toivonut, että minusta tulisi toimittaja. Hän tunsu lehtimiesmaailman hyvät ja huonot puolet. Itse hän oli aloittanut toimittajana *Aamulehdessä*, missä tapasi isäni. Siirryttyään Helsinkiin hänelle tulivat tutuiksi niin *Uusi Suomi*, *Hopeapeili* kuin *Eeva*. Äiti teki paljon töitä ja myös juttuja radioon. Radiolähetykset olivat hänen vapaa-ajan harrastuksensa. Yleisradion vakituksena toimittajana äiti ei koskaan ollut, vaikka monet muistavat hänet radioäänenä. Eläkkeelle hän jäi Säästöpankkiliitosta, missä toimi *Työn lomassa*- (sittemmin *Kymppi*-) ja *Lipas*-lehtien toimitussihteerinä. Äidin mielestä toimittajanuraa turvallisempaa olisi hakeutua esimerkiksi tiedottajaksi johonkin vakavaraiseen yhtiöön. Sitä hän suositeli minulle. Suvun piirissä kuljin taiteellisesti lahjakkaana, mutta ammatiksi taiteen harjoittamista ei hyväksytty, ellei ollut poikkeuksellisen hyvä ja ihmeellinen. Tärkeää oli, että nuori hankki itselleen kunnan koulutuksen ja ammatin.

Koska en ollut tarpeeksi lahjakas päästäkseni opiskelemaan Ateenumin taidekouluun, piti keksiä jotakin muuta. En ollut myöskään lukijatyyppiä, joten yliopisto ei tuntunut oikealta opiskelupaikalta. Varmaankin äidin kehotuksesta ryhdyin ottamaan selvää, millaista koulutusta Myynti- ja Mainoskoulu (vuodesta 1969 Markkinointiinstituutti) tarjosi. Mainoshoitajalinjalle olin vielä liian nuori, joten keksin pyrkiä vuoden kestävään Somistajakouluun. Sinne minua ei kuitenkaan hyväksytty. Tällä kertaa syynä eivät olleet ikä ja taidot, vaan liian korkea koulutus ja harjoittelun puute. Karsintakursin järjestäjien mielestä en ollut osoittanut tarpeeksi kiinnostusta alalle, koska en ollut toiminut päiväkään somistajaharjoittelijana. Lisäksi he epäilivät pysymistäni somistajana, olinhan ylioppilas, joten minulle oli tarjolla muitakin ammatteja. Kuullessani perustelut olin kovin pettynyt. Niin pettynyt, että lopulta opettajat lupasivat ottaa minut kouluun vuoden kuluttua, jos osoittaisin kiinnostusta alalle ja olisin seuraavan vuoden harjoittelijana.

Helsingin Makkaratalo rautatieasemaa vastapäätä oli juuri valmistunut. Siellä oli uusi Kappakeskus Pukevan tavaratalo City-Pukeva ja sinne etsittiin henkilökuntaa. Pääsin äidin tuttavuuksien kautta

esittäytymään henkilökuntapäällikölle ja minut hyväksyttiin City-Pukevaan somistajaharjoittelijaksi. Opin pukemaan mallinukkeja näyteikkunassa, kiristämään siimalla hameenhelmoja, tapetoimaan taustaseiniä, maalamaan tasoja ja rakentamaan erilaisia asetelmia. Ikkunalasin takaa näin elämää: siihen aikaan itsensäpaljastajat olivat ahkerasti liikkeellä. Myös myyjien pukuhuoneesta kuului monenlaisia elämäntarinoita, pukuhuone sijaitsi aivan somistamon vieressä. Yritin sulkea silmäni ja korvani, mutta elämän raadollisuus tunki läpi. Samalla se myös kiinnosti.

Vuoden kuluttua pyrin uudelleen Somistajakouluun ja pääsin sisään. Oppiaineina olivat somistuksen lisäksi historia, suomen kieli ja mainonta. Valmistuin hyvin arvosanoin, olin luokkani toiseksi paras. Sen jälkeen palasin City-Pukevaan samalla 300 markan kuu-kausipalkalla, jota olin saanut harjoittelijana. Työ oli hauskaa, kiinnostavaa ja työtovereista oli tullut jo ystäviäni. Somistamon pomona oli reilu ja aikaansaava Ulla Honkanen.

Pian huomasin, etten voinut edetä somistajana Pukevassa, vaan pysyin samana harjoittelijana kuin ennen valmistumistani. Silloin näin ilmoituksen, että Neovius etsi itsenäiseen työskentelyyn kykenevää, vanhempaa somistajaa. Pääasiallisesti lankoja myyvällä yrityksellä oli useita liikkeitä eli monia somistettavia ikkunoita ympäri Helsinkiä. En ollut vanhempi somistaja, mutta uskoin, että koulutuksella saattaisi olla painoarvoa. Soitin ilmoituksessa mainitulle rouva Kaisu Lahdelle ja tarjosin itseäni näytille. Rouva Lahti ei ollut kovin innostunut, mutta minä olin. Neoviuksen myymälä, jossa hän oli juuri käymässä, sijaitsi City-käytävässä aivan Pukevan vieressä, ja niin hän suostui vastaanottamaan minut muutamaksi minuutiksi.

Vaihdoin nopeasti puhtaan työtakin ylleni ja juoksin siimarullat ja nuppineulatyynty käsivarressani näyttäytymään. Lopputuloksena oli, että sain kuin sainkin paikan ja palkkani nousi 500 markkaan. Kun aloitin työt, julistettiin Puhdasta uutta villaa -somistuskilpailu. Neoviuksella oli muutama ikkuna, jotka olivat hyviä kuvattavia. Yksi niistä oli Museokadulla, ja minun vuoroni oli somistaa tuo ikkuna.

Rakensin mallinukelle hiukset villalankakeristä ja keksin muutakin katseen vangitsemiseksi. Lopuksi asettelin kampanjaan kuuluvat mustavalkoiset julisteet näkyvästi esille.

Olin ollut kuukauden verran Neoviuksella, kun Wihuri-Yhtymän pr-päällikkö Martti »Mara» Huhtamäki soitti. Hän tarjosi paikkaa Kaivotaloon perustettavassa Wihuri-Yhtymän Palvelupisteessä. Olin tutustunut Martti ja Leena Huhtamäkeen kesällä, kun olin ajellut äitini kanssa heidän kesäpaikalleen. Äiti oli ystäväystynyt Leena Huhtamäen kanssa, joka oli seurannut äitiäni Suomen Trikooseen äidin siirryttyä Säästöpankkiliittoon. Palvelupisteeseen oli valittu kaksi PR-emäntää tiiviin seulan läpi. Nyt ilmeni, että myös Kulosaassa sijaitsevaan Wihuri-taloon tarvittiin johtaja Teuvo Lehtiselle sihteeri. Toinen valituista PR-emännistä oli ylipätevä Palvelupisteeseen, mutta juuri sopiva Wihuri-taloon. Niinpä hänet siirrettiin sinne ja toinen PR-emännän paikka vapautui. Sitä tarjottiin minulle. Kerroin, että olin juuri aloittanut somistajana Neoviuksella. Huhtamäki lupasi tuplata palkkani, jos vain tulisin. Työaikakin olisi ihanteellinen, joko kello 8–14 tai 14–20. Houkutus oli suuri, mutta niin myös sitoutumiseni ja lupaukseni Neoviukselle ja rouva Lahdelle. Noihin aikoihin kuulin myös, että olin voittanut toisen palkinnon Puhdasta uutta villaa -somistuskilpailussa. Huhtamäki ei kuitenkaan antanut periksi, vaan keksi lopulta sanoa hoitavansa eroni Neoviukselta: »Voimme tehdä niin sanotun sisäisen siirron, kas Rakel Wihuri omistaa Neoviuksen osake-enemmistön.» Tämä oli ratkaiseva lause ja liike.

Niin minusta tuli Hotelli Seurahuoneen vieressä sijaitsevaan Palvelupisteeseen toinen PR-emäntä. Ensimmäinen oli Dina Gummerus. Esittelimme kadunmiehille Wihuri-Yhtymää laajasti. Ikkunassa vuorottelivat eri yritykset ja tuotteet ja me kerroimme niistä. Esittelimme Sanduddin tapetteja, Autolan autoja, kuten volkkareita, Witraktorin traktoreita, Wipakin pakkauksia, Aarnion tukkuliikkeen toimintaa, Wihurinkosken Saa Koskea -olutta ja Finnwingsin kymmenpaikkaista liikelentokonetta Fan Jet Falconia. Matkustelemaankin pääsimme: olin esittelemässä Transporterin puoliplaanaa-

vaa moottorivenettä Hampurin venemessuilla ja tuurasin lento-emäntää Keski-Eurooppaan tehtävillä liikelentomatoilla.

Marraskuussa tipahti postiluukusta Neoviuksen kirjekuori. Siinä oli pyytämäni työtodistus. Elämäni paras! Mukana oli rouva Lahden ruutupaperille kirjoittama viesti.

Neiti Tyrkkö

Tässä tulee todistus näin jälkeinpäin. Lähtönne tapahtui juuri silloin, kun tuntui että kaikki oli päälaellaan. Oli hauska, että pieni pirteä olemuksenne kävi täällä Neoviuksella kääntymässä, vaikka vain lyhyenäkin aikana. Kiitän lämpimästi siitä punaruususta, annoin sille suuren arvon! Toivon, että viihdytte uudessa toimessanne. Uskon, että sovitte sinne ja viihdytte siellä. Toivon teille oikein hyvää joulua myös.

Lämpimin terveisin Kaisu Lahti.

Saamani työtodistus kuului näin:

Neiti Maarit Tyrkkö, synt. 28.12.1947, on ollut palveluksessamme somistajana 16.9.69–7.11.69 välisen ajan.

Jo tänä lyhyenä aikana on neiti Tyrkkö osoittautunut erittäin hyväksi, idearikkaaksi ja lahjakkaaksi somistajaksi. Hän on myös hyvä tekstien ja somisteiden tekijä sekä luonteeltaan miellyttävä ja pirteä.

Suosittelimme neiti Tyrkköä mielihyvin hänen nyt erotessa palveluksestamme siirtyäkseen toisiin tehtäviin.

Helsingissä marraskuun 7. p:nä 1969

Osakeyhtiö Neovius

Kaisu Lahti, myymälätarkastaja

Olen pyytänyt työtodistuksia myöhemminkin ja saanut niitä. Poikkeuksen taisi tehdä *Suomen Kuvalehden* päätoimittaja Mikko Poh-

tola. Hän kirjoitti kuitenkin kauniin kirjeen, joka päättyi näin: »Mitä muuten työtodistukseen tulee olen sitä mieltä, että et Sinä sellaista tarvitse. Rakkain terveisin Mikko.»

Wihuri-Yhtymällä oli myös oma lehti *Wihurin uutiset*. Sen päätoimittajana oli aluksi Toivo Narva ja sittemmin Pertti »Pemu» Mustonen, josta tuli paljon myöhemmin Helsingin kaupungin tiedotuspäällikkö. Ensimmäinen juttuni lehdessä kertoi Neoviuksen ryijystä: ne olivat voittaneet kansainvälisen palkinnon Japanissa.

Palvelupisteessä ollessani minulle jäi myös aikaa käydä koulua. Pääsin Markkinointi-instituutin mainoshoitajakoulutukseen, jota käytiin kirjekurssina työn ohessa ja lukukausittain opintoja tenttien.

Yksityiselämässäni olin ihastunut, rakastunut ja mennyt kihloihin lääketiedettä opiskelevan komean nuoren miehen kanssa elokuussa 1969. Myönnän hieman pettyneeni, kun sain häneltä joululahjaksi kirjan, jossa oli tahrannoisto-ohjeita. Sulhaseni oli hyväkäytöksinen, mukava poika, hänellä oli Sherlock Holmes -lakki, vaalea popliinitalkki, kiiltävät kengät ja hohtava, musta Hillman-merkkinen auto. Kaksi vuotta kestäneen kihlauksen aikana me kuitenkin kasvoimme erilleen toisistamme. Siis väärään suuntaan: minä olin keskittynyt työelämään ja hän opiskeluelämään. Ennen eroamme hän vaikutti vielä tietämättään neuvoillaan tulevaisuuteeni.

Olin kirjoittanut *Ilta-Sanomien* yleisönosastoon jutun, jossa ihmetelin, miksi Miss Suomen kruunu ei koskaan pysy missin päässä. Sen nähtyään sulhaseni kielsi minua koskaan enää kirjoittamasta, etten nolaisi hänen nimeään. Toinen neuvo koski matkustamista New Yorkiin: Älä matkusta sinne, tai jos on pakko, niin pidä aina rosvojen varalta 20 dollaria taskussasi. Jos joku uhkaa, niin anna seteli!

Olen yllytyshullu. Uin kylmässä vedessä vain, jos rannalla on kannustajia, ja lisäksi mausteita ruokaan, jos muut ovat hienosuita. Joten kihlauksen purkauduttua ja tiemme erottua olin valmis uhallakin kirjoittamaan ja matkustamaan. Haaveeni oli matkustaa New Yorkiin ja kirjoittaa sieltä juttu.

Tajusin, että elämäni käsikirjoitus oli menossa uusiksi. Lähitulevaisuuteeni ei kuuluisikaan avioliittoa, perheen perustamista eikä

punaista tupaa. Oli kuin työt ja kiinnostavat tehtävät olisivat nialliset yksityiselämän suunnitelmani. Ja kaikesta tästä tunsin kiitollisuutta. Olin vapaa tekemään mitä halusin oman pääni mukaan. Kukaan toinen ei ollut ohjaamassa elämäni. Saatoinkin keskittyä heräilevään uraani ja vastata itse teoistani. Olin valmis avaamaan ovia ja katsomaan rohkeasti niistä sisään.

Se, miten minusta tuli arvostetun *Suomen Kuvalehden* avustaja, liittyy haaveilemaani New Yorkin -matkaan ja tutustumiseeni päätoimittaja Leo Tujuseen. Jälleen kerran sattumasta ja äidistäni oli apua. Äiti tunsikin työnsä kautta Marjatta eli Jatta Tujusen, joka oli *Suomen Kuvalehden* Leo Tujusen puoliso.

Päätoimittaja Leo Tujusen tapasin ensimmäisen kerran Primulan kahvilassa, jossa järjestettiin mannekiininäytös. Koska hän oli paikalla, näytös oli arvatunkin yksi niistä hyväntekeväisyysnäytöksistä, joilla kerättiin rahaan Suomalaisen Sanomalehtimiesliiton toimintaan. Pääjärjestäjänä oli Jatta Tujunen ja Tekstiilivaltuuskunta. Tein tilaisuudesta juttua *YT-lehteen*, ja äitini esitteli minut Leo Tujuselle. Äiti kertoi, että yritän opetella kirjoittamaan, ja niinpä Tujunen, kohtelias herrasmies, kutsui minut joskus käymään luonaan toimituksessa. Se oli tärkeä hetki nuoren ihmisen elämässä, kädenojennus, johon oli syytä tarttua vaikka pelottikin.

Kun matkasuunnitelmat vahvistuivat, ajatus New Yorkin -päiväkirjasta sai minut liikkeelle. Anoin audienssia päätoimittaja Tujuselta ja sovin tapaamisesta. Työnäytteeksi otin mukaani kansion, johon olin koonnut viimeisimpiä juttujani. Lähdin liikkeelle hyvissä ajoin ja kävelin rauhallisesti Bulevardia pitkin Hietalahdentorille; Yhtyneiden Kuvalehtien toimitalo sijaitsi tuolloin osoitteessa Hietalahdenranta 13. Yhtäkkiä huomasin torin kivetyksellä ison, vanhan aikaisen, hieman ruosteisen rauta-avaimen. Ymmärsin heti, että se oli avain johonkin uuteen ja otin sen talteen. »Ehkäpä avain onneen», ajattelin ja jatkoin matkaani. Löytämäni 16 senttimetriä pitkä avain on edelleen tallella, nyt kirjoituspöydälläni.

Suomen Kuvalehden toimituksessa minut ohjattiin päätoimittajan huoneeseen. Tujunen tervehti isällisesti ja kehotti istuutumaan. Hän kyseli, mitä työhöni kuului Wihuri-Yhtymän Palvelupisteessä ja millaisia suunnitelmia minulla oli. Kerroin erilaisista työtehtävistäni ja kerroin myös, että haaveilen matkasta New Yorkin. »Toivon kovasti, että saisin kirjoittaa sieltä päiväkirjajutun.» Pian huoneeseen saapui Sakari Virkkunen, lehden silloinen toimituspäällikkö, ja vaihdoimme muutaman sanan matkapäiväkirjasta. Olin kiitollinen, ettei ajatustani tyrmätty ainakaan heti. Tapaaminen oli sen verran merkittävä, että voin edelleenkin palauttaa hetken mieleeni: iso, valoisa työhuone, siisti kirjoituspyöty, rauhallista ja leppoisaa keskustelua päätoimittajan kanssa, sitten naapurihuoneen ovi avautuu ja toimituspäällikkö saapuu kohteliaasti tervehtimään minua, keskustelu jatkuu. Molemmilla herroilla on solmio kaulassaan. Tunnen olevani näytteillä, olemustani ja käytöstäni arvioidaan, tunnelma on hieman jännittynyt. Ilmapiiri on akateemisen arvokas. Sitten kaikki on ohi. Hyvästellään kohteliaasti ja juoksen rappuset alas aulaan. En edes huomaa laskea kerroksia. Tuomani kirjoitusnäytteet olen jättänyt päätoimittajan pöydälle. Onnenavain painaa laukussani mukavasti.

Olin varmaan vielä flow-tilassa, kun tapasin äitini ja kerroin hänelle keskusteluistamme toimituksessa. Äiti yritti selvästi jarrutella intoani tai pehmentää paluutani todellisuuteen sanomalla, että Sakari Virkkunen on sentään valtiotieteiden maisteri... Äiti halusi minun ymmärtävän, että *Suomen Kuvalehti* on oppineiden ja korkeasti koulutettujen älykköjen tekemä lehti. Rima kirjoittaa *Suomen Kuvalehteen* on korkealla.

Melko pian kuulin *Suomen Kuvalehdestä* uudestaan, sillä Leo Tujunen keksi antaa tehtäväksi harjoitusjutun. Hän lähetti minut Nuor-suomalaisten keskustelutilaisuuteen, jonka aiheena oli penttilinkolaisuus. Harjoitusjutusta tuli ensimmäinen julkaistu juttuni *Suomen Kuvalehdessä*. Se käsitteli radikaalin ympäristöfilosofin, toisinajattelijan ja luonnonsuojelijan Pentti Linkolan aatteita. Ei siis mitenkään helppo aihe aloittelijalle.

Nuorsuomalaiset oli järjestänyt keskustelutilaisuuden, jossa alustajina olivat teollisuuden edustajana vuorineuvos Erik Tuomas-Kettunen ja luonnonsuojelijoiden ajatuksia kannattavana professori Matti Kuusi. Pentti Linkolalta oli hiljattain ilmestynyt esseekoelma *Unelmat paremmasta maailmasta* (WSOY 1971). Se oli hänen ensimmäinen kirjan muotoon koottu kannanottonsa luonnonsuojelun puolesta. Tilaisuus pidettiin maaliskuun 10. päivänä 1972 Hotelli Helsingin juhlahuoneistossa. Sain asetettua nauhurini lähelle alustajia. Huomasin myös, että Matti Kuusi oli kirjoittanut sanomisensa paperille. Kuusi kertoi edellisenä kesänä sattuneen tapahtuman, jolloin yhteen hänelle hyvin tuttuun pohjoissavolaiseen viinimarjapensaaseen pesi satakielipariskunta. Istuutuessaan jälleen eräänä kesäyönä ladon kynnykselle kuuntelemaan näkymättömän laulajan konserttia hän havahtui, kun laulua ei enää kuulunut. Syykin selvisi: pesä oli hävitetty. Esitettiin kaksi teoriaa. Toinen liittyi lisveen mummin ruokkimaan kulkukissaan, toinen Puurtilan kylän pikkupoikiin. Molempien todettiin liikukselevan puutarhassa.

Matti Kuusi sanoi, että häntä jäi askarruttamaan se ironinen hymähtely, jolla paikkakuntalaiset suhtautuivat tapahtumaan. Kyseessähän oli vain lintu. Jos puutarhasta olisi löydetty kuolleena lisveen mummin kissa, seuraukset olisivat olleet järkyttävät. Ja jos puutarhasta olisi löydetty lintujen nokkima pikkupoika, uutisreportterit ja rikospoliisi olisivat saapuneet Helsingistä paikalle. Näin siitä huolimatta, että paikkakunnalla ei ollut kuultu satakieltä ainakaan neljännesvuosisataan, kun taas kulkukissoja ja pikkupoikia siellä vilisi joka puskassa.

Kuusi kuljetti ajatustaan vielä eteenpäin ja totesi, että luontokeskeiseltä kannalta oli seudun ainoan satakielen murha rikos. Hän sanoi, että olemme langenneet esivanhempiemme luonnonmyötäisestä elämänkuvasta germaanisten naapureittemme luonnonvastaiseen elämänasenteeseen.

Kuuntelin tarkasti, tein muistiinpanoja ja olin helpottunut, kun näin, että nauhurissa kasetti pyöri tasaisesti ja tallensi kaiken sanatarkasti. Kuusen kertomus tuntui sen verran lupaavalta, että jäin

»*En tiedä
etkä Sinä tiedä,
miten se on näin käynyt.
Mutta sen tiedän
– ja sen tiedät Sinä –
että se on todella
näin käynyt.*» UK

Tyttö ja nauhuri on ainutlaatuinen
tositarina nuoresta tytöstä, joka halusi toimittajaksi
ja päätyi *Suomen Kuvalehden* kautta tasavallan
presidentin Urho Kaleva Kekkonen läheiseksi.

Se on myös kirjailijan keino selittää itselleen
ja muille, kuinka kaikki neljäkymmentä vuotta sitten
tapahtuikaan ja mistä nuoren naisen ja ikääntyneen
presidentin välillä oikein oli kyse.

WWW.WSOY.FI 99.1 ISBN 978-951-0-40253-5

